

A VÁROS

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMÜVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY.

Főszerkesztő:

DR. K. TÓTH MIHÁLY

tanácsnok.

Felelős szerkesztő:

KONCZ ÁKOS

főlevéltáros, tb. tanácsnok.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona

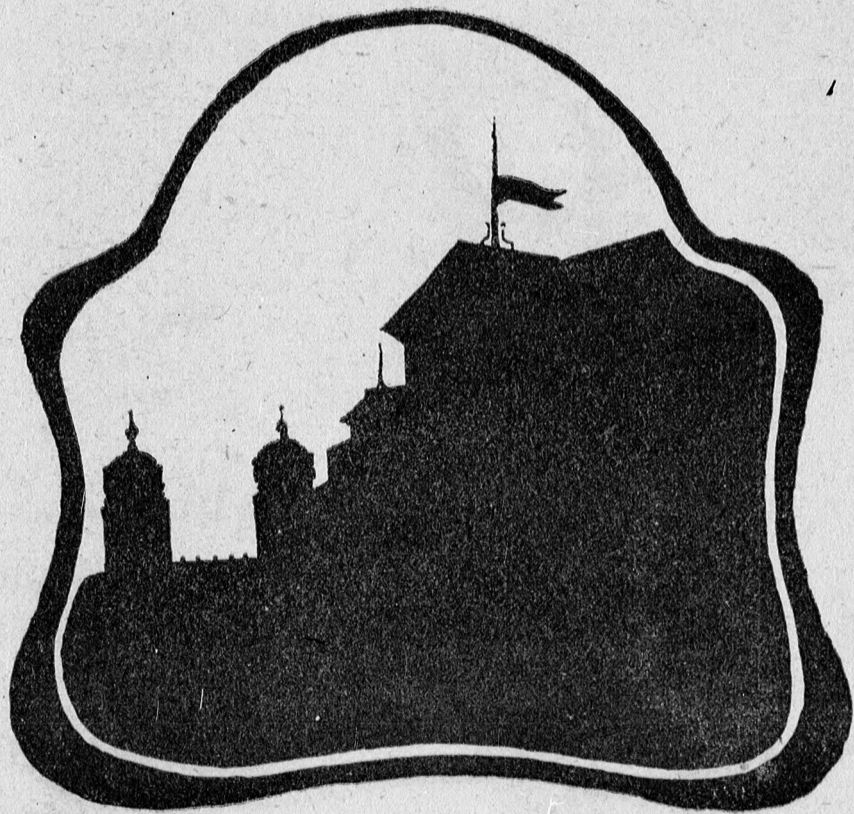
Egyes szám ára 10 fillér.

Megjelenik minden hó 1-én

és 15-ik napján.

SZERKESZTŐSÉG:

Városház, Földszint 8. Ide kérjük a kéziratokat.

KIADÓHIVATAL: Városi könyvnyomda-vállalat irodája, mely az előfizetési díjakat és hirdetések felveszi.

Kiadótulajdonos: Debreczen szab. királyi város könyvnyomda-vállalata.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre. . . . 6 kor.
Egyes szám 20 fillér.

Megjelenik minden hó
1-30 és 15-ik napján.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városháza, földszint 8. szám.
Ide kérjük a kéziratokat.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. Ide küldendők az elő-
fizetési díjak és hirdetések.

= KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY. =

Főszerkesztő: **Dr. K. TÓTH MIHÁLY** tanácsnok. ♦ Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS** főlevéltáros, tb. tanácsnok.

Rendkívüli közgyűlés.

— 1913 február 21. —

Városunk törvényhatósági bizottsága f. hónap 21-ikén rendkívüli közgyűlést tartott *Domahidy Elemér* főispán elnöklésével. A rendkívüli közgyűlésen szép számban jelentek meg a bizottsági tagok. A közgyűlés egyik legfontosabb tárgya a tanács azon előterjesztése volt, mellyel a folyó év folyamán felállítandó tartalék lovascsendőrség egyik osztályának városunkban elhelyezésére tett javaslatot. A jog- és pénzügyi bizottság a tartalék elhelyezését egy szavazattöbbséggel nem kívánta városunkban felállítani, a tanács azonban pártolólág terjesztette ezen ügyet a közgyűlés elé, mely azt meg is szavazta.

A közgyűlés a következőképpen folyt le: *Domahidy Elemér* főispán 4 órakor megnyitotta a közgyűlést és üdvözölte az egybegyűlt bizottsági tagokat.

A tárgysorozat a következő volt.

1. Tanácsi előterjesztés a folyó év folyamán felállítandó tartalék lovascsendőrség egyik osztályának városunkban elhelyezése tárgyában.

A közgyűlés többek hozzászólása után kimondotta, hogy a tartalékos lovascsendőrök elhelyezésére a *Salétrom* laktanyát átengedi.

2. Ugyanaz a községi iskolaszék megalakulása ügyében.

A községi iskolaszéket a közgyűlés megalakította, illetve a tanács idevonatkozó javaslatát elfogadta.

3. Ugyanaz a csapókerti olvasó-kör telekcsere ügyében.

A közgyűlés a tanácsi javaslatot tudomásul vette.

4. Ugyanaz a Rosenfeld és Gara tulajdonát képező ohat-telekházai birtokon levő dohány-

pajtáknak a város által leendő átvétele tárgyában.

A közgyűlés kimondta, hogy *Rosenfeld* és *Gara* volt ohat-telekházai bérlőktől a 32,000 koronára becsült dohánypajtákat 10,000 koronáért megveszi.

5. Ugyanaz Nagy József főszámvevőnek egy helybeli pénzügyintézetnél felügyelő-bizottsági taggá történt választása tárgyában.

A közgyűlés a főszámvevőnek egy pénzügyintézet felügyelő-bizottságába beválasztását tudomásul veszi.

6. Bábaoklevél kihirdetés.

Kihirdették.

A tárgysorozat kimerítettén, elnöklő Főispán ur a hitelesítő közgyűlés idejét 1913. február 22-ének délután 3 órájára tűzvé ki, a közgyűlést berekesztette.

A Hortobágy hasznosítása.

Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsági közgyűlése az elmúlt esztendőben elhatározta az eddig kihasználatlan Hortobágy pusztarészek hasznosítását. A birtoktest parcellázási művelésének beosztására a földművelésügyi miniszterium tervet dolgozott ki, azt most a következő leiratban küldte meg a városi tanácsnak, mely azt esütörtökön tartott ülésében tudomásul vette.

A leirat így hangzik:

M. KIR. GAZDASÁGI MŰSZAKI HIVATAL.
Budapest V., Zoltán-u. 6. Telefon 26—59.

364/1913. szám.

Debreczen sz. kir. város tekintetes polgármesteri hivatalának

Debreczen.

Mellékelten van szerencsém a Hortobágy pusztából bérbeadandó terület átnézetes felosztási tervzetét megküldeni, amint azt a földművelésügyi miniszterium illetékes ügyosztálya már elfogadta.

A tervezet 12,006 katasztrális hold felosztását öleli fel, amely területnagyság természetesen a végleges felosztáskor s a pontos területszámítás után némi változásnak lehet alávetve, ez a változás azonban az elrendő célt nem alterálhatja.

A bérbeadandó terület sárga színnel van aláfestve, ezen a területen belül pedig a szánczható s csak legel- tetésre alkalmas részek vörös vonalakkal vannak egy- mástól elválasztva, a vizállásos helyek pedig kézzel vannak színezve.

A csatolt terület-kimutatás az egyes bérleti par- cellák nagyságát tünteti fel.

Budapest, 1913 február 19.

Bolla Mihály,
miniszteri tanácsos.

A felosztás a következő:

Összesen 153 parcella van. Ebből 101 20—1300 holdig terjed, 52 parcella pedig öt holdas.

A parcellák főbb csoportjai ezek:

1 darab	1300 holdas
1 „	650 „
1 „	570 „
2 „	550 „
2 „	500 „
1 „	440 „
1 „	300 „
1 „	286 „
1 „	260 „
2 „	240 „
1 „	215 „
1 „	200 „
2 „	160 „
1 „	175 „
1 „	167 „
2 „	150 „
15 „	100—135 holdig
8 „	56—90 holdig terjedő parc.
15 „	45—50 hold
12 „	40 holdas
28 „	20—25 holdas

Beöthy László és a debreczeni színház.

Beöthy László a debreczeni színház kibér- lése ügyében a következő beadványt intézte Ko- vács József polgármester urhoz, illetve a szin- ügyi bizottsághoz.

Nagyságos Elnök Ur!
Tekintetes Szinügyi Bizottság!

Megtisztelő fölszólításuk eredménye gyanánt sze- rencsém van Nagyságod és a Tekintetes Színházi Bizott- ság elé terjeszteni rövid foglalathban a Debreczen szab. kir. város színházának vezetésére vonatkozó véleménye- met és terveimet. Kérem az igen tisztelt Bizottságot, hogy az itt előadottakat fogadja szívesen.

Annak a lehetőségnek fölmerültével, hogy a deb- reczeni színház igazgatását a jövőben átvegyem s azóta sokszor mérlegeltem magamban azt az anyagi és mű-

vészi kockázatot, melyet e terv esetleges megvalósulása rám hárit s megállapítottam, hogy két fővárosi nagy színházam vezetése mellett a debreczeni színház át- vétele rendkívüli munkát fog reám róni s épen a mód miatt, ahogyan annak igazgatását tervezem, anyagi eredménye semmi esetre sem lesz, nem lehet, a reá- fordított fáradsággal, áldozatokkal és gonddal arányos. És mégis egyik legerősebb ambicióm az, hogy Debre- czen város bizalma az én személyemet tisztelje meg választásával és hogy e bizalmat egy olyan színház megalapozásával fizethessem vissza, amilyen a vidéki színházak között ezidőszerint egy sincs. A helyi adott lehetőségek határán belül a debreczeni színház társula- tának és különálló voltának épségben tartásával, de két budapesti színházam minden művészi és anyagi erejé- nek segítségül küldésével fővárosi színházat akarok Debreczenben teremteni. Azt a színházat akarom létrehozni Debreczenben, amely Ma- gyarországon kívül mindenütt legértékesebb törzse a szinpadai ábrázolás világának: a vidéki metropolisok önálló művészi életet élő vállalkozását. — Ami Páris után Lyon és Marseille, Berlin után Frankfurt és Mün- ehen, az legyen Magyarországon Budapest után Debre- czen: az ország legelső vidéki színházi városa, amely a főváros kezdéseiből átveszi ugyanazt, amit ott a nagy szinpadok kipróbáltak, de mindenből csak a legjobbat s ezzel szemben a maga szerényebb keretében nemcsak másol és reprodukál, hanem alkot és teremt; nemcsak művészi behozatalból él, mint eddig, hanem azt mondja: elég erős vagyok, elég naggyá lettem arra, hogy a ma- gam falai közt egy külön önálló debreczeni színházi élet fejlődjék, új írók, új színészek itt szedjék az első babért fejükre; az irodalom és szinpad országos híri művészei egy-egy új alkotásukkal induljanak ki innen arra az utra, amely az ország többi szinpadjai felé vezet. Mindez ma, a mai viszonyok között s továbbra is, ha Debreczen megmarad a színházkezelésnek eddigi módjánál, lehetetlen volt és lehetetlen lesz.

A vidéki színház munkarendjének mai beosztásá- val, amelyet a viszonyok kérélelhetetlenül megkívánnak tőle, a szükséges előkészületi és próbaidőnek egy tized- részével rendelkezik; a darab külső diszének, az elő- adott darab valószínűségének egy nagy város színházi közönségéhez méltó szinpadravitelét anyagi eszközei nem engedik meg; a vidéki színészet javaerői közül csak azt tudja mindegyik színház megkapni, akit sze- rencse és vaksors odavet; igazi író és zeneművész ma nem is gondolhat arra, hogy értékesnek vélt művét vidéken mutassa be, hiszen ez eleve azt jelentené, hogy Budapesten nem kellett. Ezzel szemben — ha az én tervem Debreczenben tetszésre talál — három szin- ház külön működő, alkalomadtán egyesít- hető személyzete, Budapesten betanult főszereplőkkel a debreczeni előadás szá- mára és Debreczenben próbált protago- nistákkal Budapest részére, — lehetővé teszik azt, hogy a debreczeni városi színház előadásai a jövő- ben épen olyan gondosan előkészült, aprólékosan ki- dolgozott produkciók legyenek, mint bármelyik fővárosi színház bemutató előadása. Hogy ezenkívül a színházi élet élénkségére és érdekességére milyen hatással lesz- nek az egyes és együttes vendégszereplések, azt fölös- leges bővebben fejtegetnem. Ehelyütt csak azt bator- kodom futólag megemlíteni, hogy én e vendégszereplé- seket nem csak úgy képzelem, hogy valamelyik buda- pesti színházam lerándul Debreczenbe, hanem úgy is, hogy a debreczeni színház társulata kap valamelyik érdekes előadásának hajlékot az én fővárosi színhá- zaimban.

Ma, amikor a gyorsvonat négy óra alatt Budapestre viszi Debreczen színházi közönségét, ahol európai nivóju és diszű előadásokban gyönyörködik ugyanaz a színházlátogató, akinek pénzéből kell a debreczeni színháznak is megélnie, lejárt az a kor, amelyben minden áldott este ugyanazt a disztermet és ugyanazt az erdőt lehetett színpadra állítani. Tegnap Molièret játszották a színehagyott diszletekben, amelyek Molnár Ferenc új komédiájának keretétül szolgálnak. És ez ellen nincs orvosság. A vidéki város sokat felölelő műsorát budapesti módon kiállítani, egyet jelentene az illető igazgató bukásával. Nekem ellenben módomban van, illetőleg módomban lesz, — ha a debreczeniek is úgy akarják, — színházuk szolgálatába állítani, teljes diszlet-, jelmez- és kellék-táramat, amelynek tíz éve gyűjtött anyaga másfél millió koronát reprezentál. Az a tény, hogy Budapesten állandóan az évad új darabjai dominálják a műsort, lehetővé teszi, hogy ez az óriási fölszerelés, amelyhez hasonló magánvállalat birtokában egész Európában alig van, a maga egészében Debreczen rendelkezésére álljon. Egészen természetes viszont, hogy fővárosi színházaim újdonságait a maguk eredeti berendezésében mutatnám be a debreczeni közönségnek.

Magából a tervem lényegéből — a hármasszínházi kapcsolatból — folyik, hogy a debreczeni szintársulat és a debreczeni színész helyzete a jövőben lényegesen fog különbözni összes vidéki kollégái helyzetétől. Minden vidéki művész számára Debreczen lesz a kapuja a sikernek és az érvényesülés lehetőségének. Kétségtelen és természetes, hogy ma minden erő Budapest fel törekszik. Ugyanaz lesz ez a jövőben is, azzal különbséggel, hogy az erőnek ez a főváros felé futó vágyfolyama új ágyat vág magának Debreczenen keresztül hőmpolygeti hullámaival. Nem kell nagy jóstehetség annak a megjövendöléséhez, hogy tervem elfogadása esetén a legtöbb értékes színész a debreczeni közönség tapsaira fog vágni. A debreczeni szintársulat — nem győzöm eléggé és ismételt hangsúlyozni: önálló debreczeni szintársulat — szervezése könnyű munka lesz, mert a jók legjobbjaiból lehet majd válogatni.

Olyan író, akinek sikerei vannak, a mai viszonyok közt nem kockáztathatja meg azt, hogy vidéken engedje meg darabjának első bemutató-előadását. A vidéki eredeti premierek anyaga ezidő szerint azokból a darabokból áll, amelyeket a fővárosi színházak dramaturgjai visszautasítottak. Egészen bizonyosan remélem, — sőt garanciát merek vállalni s reményem teljesedéséért is, mert érintkeztem már e tárgyban igen kiváló emberekkel, — hogy az én debreczeni színházamnak, az ország egyik legnagyobb multu színpadjának módjában lesz a jövőben elsőrangú érdekességű bemutatókkal szolgálni egész Magyarország számára.

Tág körvonalakban a kiviteli részletek mellőzésével, amelyeknek minden érdekessége inkább a gyakorlatban fog kitünni, körülbelül így képzelem én el azt a debreczeni színházat, amelynek igazgatására vállalkoznám. Szándékosan írtam a színház elé a debreczeni jegyzőt, mert mindazt, mit a fentebbiekben elmondtam, csakis a debreczeni színházzal kapcsolatban vélem kivihetőnek és semmi más vidéki színházat nem tartok alkalmasnak arra, hogy ugyanezeket az ideákat akár velem is megvalósítsa. Szolgáljon ez a néhány sor egyenes cáfolatául azoknak a híreknek, amelyek az utóbbi időben nevemmel kapcsolatban elterjedtek. Nem óhajtom semmiféle más vidéki város színházának igazgatását, nem tervezek trösztöt, vidéki színházak egyesítését, sem semmi egyéb csodabogarat. Debreczen várost a maga százezernyi

tiszta magyar, színházért égő és lelkesedő közönségével, nemes színházi hagyományával, fekvésével, amely elég közel és elég távol van Budapesthez, tartom egyedülvalóan arra hivatottnak és képesnek, hogy egy ilyen összeköttetés anyagi, erkölcsi és művészi sikerének biztosítékait nyujtsa.

Egy ilyen művészi tartalmu vállalat számára hajlandó vagyok Debreczen szab. kir. város színházát 1914 október elsejétől kezdőleg öt évi időtartamra kibérelni. Amennyiben Debreczen városa úgy óhajtja, s ez iránt ez év március hó 31-ig nyilatkozik, a színház bérletét 1913. év október hó elsején is elkezdem. Bérletem tárgya a pusztai színházépület berendezéseivel, mellékhelyiségeivel és raktáraival együtt. Vállalom a színház évi tatarozását és javításának költségeit is s a várostól semmiféle támogatást, vagy szubvenciót nem igénylek, ellenben évi bérül fizetek évenként 100 darab cs. és kir. aranyat. A színházban alkalmazott városi embereket vagy átveszem, vagy saját alkalmazottaimmal helyettesítem. Kötelezettségeim teljesítésének óvadékaul hajlandó vagyok 100,000 korona értékű értékpapírost Debreczen városánál letétbe helyezni.

E bérletem föltételül tisztelettel kérem a debreczeni színház nézőterének olyan átalakítását, amely a színház befogadóképességét 250—300 nézővel emelné s a színház egész világítási üzemét elektromosra változtatná át. Ez átalakítás három és fél hónap alatt keresztülvihető; költségei, mint engem arról szakértő s a debreczeni színházzal ismerős építőművészek biztosítottak. 160—180,000 koronát tesznek ki. Ez átalakítási költségeknek, legfőlebb 200,000 korona összegig, harmincéves amortizációjából az én bérleti időmre eső összeget, mint külön terhet, hajlandó vagyok viselni.

Debreczen városának is, nekem ts elsőrangú érdekünk, hogy a színészet a város színészete legyen s ne keljen nyári állomásokon vándorolnia. Tisztelettel kérem tehát a tekintetes bizottságot arra, hogy tervem elfogadása esetén méltóztassék egy nyári színikör építésének szükségességét diskusszió tárgyává tenni. A magam részéről hajlandó vagyok ezt azzal megkönnyíteni, hogy a legfőlebb 100,000 koronás építési összeg harmincéves amortizációjának bérleti időmre eső terhet vállalom. Alternatív megoldásul hajlandó vagyok e színikört a magam költségén felépíttetni, ha a város adományozza a hozzá való telket.

Ezen az alapokon jöhet létre az a szerződés, amelyet Debreczen sz. kir. város velem, mint bérlőigazgatóval köt. Főlöleges, de a teljesség kedvéért megemlítendő, hogy nemcsak bérlő, de valóságos igazgatója is óhajtok lenni a debreczeni színháznak, aki fővárosi színházaimtól engedett minden időmet az önök színházának személyes vezetésére fogom fordítani. Állandó helyi igazgatóról és elsőrangú művészi vezetőről természetesen szintén fogok gondoskodni.

Nagyságos Elnök Ur, tekintetes Bizottság! Az itt elmondottak alapján tisztelettel kérem önöket, méltóztassanak a debreczeni színház vezetését rám bizni; ha ez megtörténik, igyekezni fogok megtisztelő bizalmukra mindenképen érdemesnek lenni. E beadványom tartalma szerint szerződészerű kötelezettséget válllok minden bennfoglaltakért önökkel szemben, amennyiben e beadványom sorsa fölött 1913 március 20-áig Debreczen városa érdemlegesen döntené fog. Ha azonban úgy méltóztatnak határozni, hogy a debreczeni színházra pályázat irassék ki, — minthogy e pályázatban részt venni nem óhajtok, — kérem, kegyeskedjenek e beadványom tartalmát semmisnek tekinteni.

Fogadja Nagyságos Elnök Ur, fogadják a színházi

A tervezet 12,006 katasztrális hold felosztását öleli fel, amely területnagyság természetesen a végleges felosztáskor s a pontos területszámítás után némi változásnak lehet alávetve, ez a változás azonban az el-
érendő célt nem alterálhatja.

A bérbeadandó terület sárga színnel van aláfestve, ezen a területen belül pedig a szántható s csak legel-
tetésre alkalmas részek vörös vonalakkal vannak egy-
mástól elválasztva, a vizállásos helyek pedig kézzel
vannak színezve.

A csatolt terület-kimutatás az egyes bérleti par-
cellák nagyságát tünteti fel.

Budapest, 1913 február 19.

Bolla Mihály,
miniszteri tanácsos.

A felosztás a következő:

Összesen 153 parcella van. Ebből 101 20—1300
holdig terjed, 52 parcella pedig öt holdas.

A parcellák főbb csoportjai ezek:

1	darab	1300	holdas
1	"	650	"
1	"	570	"
2	"	550	"
2	"	500	"
1	"	440	"
1	"	300	"
1	"	286	"
1	"	260	"
2	"	240	"
1	"	215	"
1	"	200	"
2	"	160	"
1	"	175	"
1	"	167	"
2	"	150	"
15	"	100—135	holdig
8	"	56—90	holdig terjedő parc.
15	"	45—50	hold
12	"	40	holdas
28	"	20—25	holdas

Beöthy László és a debreczeni színház.

Beöthy László a debreczeni színház kibér-
lése ügyében a következő beadványt intézte Ko-
vács József polgármester urhoz, illetve a szin-
ügyi bizottsághoz.

Nagyságos Elnök Ur!
Tekintetes Szinügyi Bizottság!

Megtisztelő fölszólításuk eredménye gyanánt sze-
rencsém van Nagyságod és a Tekintetes Színházi Bizott-
ság elé terjeszteni rövid foglatban a Debreczen szab.
kir. város színházának vezetésére vonatkozó véleménye-
met és terveimet. Kérem az igen tisztelt Bizottságot,
hozzá az itt előadottakat fogadja szívesen.

Annak a lehetőségnek fölmerültével, hogy a deb-
reczeni színház igazgatását a jövőben átvegyem s azóta
sokszor mérlegeltem magamban azt az anyagi és mű-

vészi kockázatot, melyet e terv esetleges megvalósulása
rám hárit s megállapítottam, hogy két fővárosi nagy
színházam vezetése mellett a debreczeni színház át-
vétele rendkívüli munkát fog reám róni s épen a mód
miatt, ahogyan annak igazgatását tervezem, anyagi
eredménye semmi esetre sem lesz, nem lehet, a reá-
fordított fáradsággal, áldozatokkal és gondnal arányos.
És mégis egyik legerősebb ambicióm az, hogy Debre-
czen város bizalma az én személyemet tisztelje meg
választásával és hogy e bizalmat egy olyan színház
megalapozásával fizethessem vissza, amilyen a vidéki
színházak között ezidőszerint egy sincs. A helyi adott
lehetőségek határában belül a debreczeni színház társula-
tának és különálló voltának épségben tartásával, de két
budapesti színházam minden művészi és anyagi erejé-
nek segítségül küldésével fővárosi színházat
akarok Debreczenben teremteni. Azt a
színházat akarom létrehozni Debreczenben, amely Ma-
gyarországon kívül mindenütt legértékesebb törzse a
szinpadai ábrázolás világának: a vidéki metropolisok
önálló művészi életet élő vállalkozását. — Ami Páris
után Lyon és Marseille, Berlin után Frankfurt és Mün-
ehen, az legyen Magyarországon Budapest után Debre-
czen: az ország legelső vidéki színházi városa, amely
a főváros kezdéseiből átveszi ugyanazt, amit ott a nagy
szinpadok kipróbáltak, de mindenképp csak a legjobbat
s ezzel szemben a maga szerényebb keretében nemcsak
másol és reprodukál, hanem alkot és teremt; nemcsak
művészi behozatalból él, mint eddig, hanem azt mondja:
elég erős vagyok, elég naggyá lettem arra, hogy a ma-
gam falai közt egy külön önálló debreczeni színházi
élet fejlődjék, új írók, új színészek itt szedjék az első
babért fejükre; az irodalom és szinpad országos híru
művészei egy-egy új alkotásukkal induljanak ki innen
arra az utra, amely az ország többi szinpadjai felé
vezet. Mindez ma, a mai viszonyok között s továbbra
is, ha Debreczen megmarad a színházkezelésnek eddigi
módjánál, lehetetlen volt és lehetetlen lesz.

A vidéki színház munkarendjének mai beosztásá-
val, amelyet a viszonyok kérlelhetetlenül megkívánnak
tőle, a szükséges előkészületi és próbaidőnek egy tized-
részével rendelkeznek; a darab külső díszének, az elő-
adott darab valóságosságának egy nagy város színházi
közönségéhez méltó szinpadravitelét anyagi eszközei
nem engedik meg; a vidéki színészet javaerői közül
csak azt tudja mindegyik színház megkapni, akit sze-
rencse és vaksors odavet; igazi író és zeneművész ma
nem is gondolhat arra, hogy értékesnek vélt művét
vidéken mutassa be, hiszen ez eleve azt jelentené, hogy
Budapesten nem kellett. Ezzel szemben — ha az én
tervem Debreczenben tetszésre talál — három szin-
ház külön működő, alkalomadtán egyesít-
hető személyzete, Budapesten betanult
főszereplőkkel a debreczeni előadás szá-
mára és Debreczenben próbált protago-
nistákkal Budapest részére, — lehetővé teszik
azt, hogy a debreczeni városi színház előadásai a jövő-
ben épen olyan gondosan előkészült, aprólékosan ki-
dolgozott produkciók legyenek, mint bármelyik fővárosi
színház bemutató előadása. Hogy ezenkívül a színházi
élet élénkségére és érdekességére milyen hatással lesz-
nek az egyes és együttes vendégszereplések, azt fölös-
leges bővebben fejtegetnem. Ehelyütt csak azt bator-
kodom futólag megemlíteni, hogy én e vendégszereplé-
seket nem csak úgy képzelem, hogy valamelyik buda-
pesti színházam lerándul Debreczenbe, hanem úgy is,
hogy a debreczeni színház társulata kap valamelyik
érdekös előadásának hajlékot az én fővárosi színhá-
zaimban.

Ma, amikor a gyorsvonat négy óra alatt Budapestre viszi Debreczen színházi közönségét, ahol európai nivóju és diszú előadásokban gyönyörködik ugyanaz a színházlátogató, akinek pénzéből kell a debreczeni színháznak is megélnie, lejárt az a kor, amelyben minden áldott este ugyanazt a dísztermet és ugyanazt az erdőt lehetett színpadra állítani. Tegnap Molièret játszották a színehagyott díszletekben, amelyek Molnár Ferenc új komédiájának keretével szolgálnak. És ez ellen nincs orvosság. A vidéki város sokat felölelő műsorát budapesti módra kiállítani, egyet jelentene az illető igazgató bukásával. Nekem ellenben módomban van, illetőleg módomban lesz, — ha a debreczeniek is úgy akarják, — színházuk szolgálatába állítani, teljes díszlet-, jelmez- és kellék-táramat, amelynek tíz éve gyűjtött anyaga másfél millió koronát reprezentál. Az a tény, hogy Budapesten állandóan az évad új darabjai dominálják a műsort, lehetővé teszi, hogy ez az óriási fölszerelés, amelyhez hasonló magánvállalat birtokában egész Európában alig van, a maga egészében Debreczen rendelkezésére álljon. Egészen természetes viszont, hogy fővárosi színházaim ujdonságait a maguk eredeti berendezésében mutatnám be a debreczeni közönségnek.

Magából a tervem lényegéből — a hármas színházi kapcsolatból — folyik, hogy a debreczeni szintársulat és a debreczeni színész helyzete a jövőben lényegesen fog különbözni összes vidéki kollégái helyzetétől. Minden vidéki művész számára Debreczen lesz a kapuja a sikernek és az érvényesülés lehetőségének. Kétségtelen és természetes, hogy ma minden erő Budapest felé törekszik. Ugyanaz lesz ez a jövőben is, azzal különbséggel, hogy az erőnek ez a főváros felé futó vágyfolyama új ágyat vág magának Debreczenen keresztül hőmpolygati hullámain. Nem kell nagy jóstehetség annak a megjövendöléséhez, hogy tervem elfogadása esetén a legtöbb értékes színész a debreczeni közönség tapsaira fog vágni. A debreczeni szintársulat — nem győzöm eléggé és ismételt hangsúlyozni: önálló debreczeni szintársulat — szervezése könnyű munka lesz, mert a jók legjobbjaiból lehet majd válogatni.

Olyan író, akinek sikerei vannak, a mai viszonyok közt nem kockáztathatja meg azt, hogy vidéken engedje meg darabjának első bemutató-előadását. A vidéki eredeti premierek anyaga ezidő szerint azokból a darabokból áll, amelyeket a fővárosi színházak dramaturgjai visszautasítottak. Egészen bizonyosan remélem, — sőt garanciát merek vállalni s reményem teljesedéséért is, mert érintkeztem már e tárgyban igen kiváló emberekkel, — hogy az én debreczeni színházamnak, az ország egyik legnagyobb multu színpadjának módjában lesz a jövőben elsőrangú érdekességű bemutatókkal szolgálni egész Magyarország számára.

Tág körvonalakban a kiviteli részletek mellőzésével, amelyeknek minden érdekessége inkább a gyakorlatban fog kitünni, körülbelül így képelem én el azt a debreczeni színházat, amelynek igazgatására vállalkoznám. Szándékosan írtam a színház elé a debreczeni jegyzőt, mert mindazt, mit a föntebbiekben elmondtam, csakis a debreczeni színházzal kapcsolatban vélem kivihetőnek és semmi más vidéki színházat nem tartok alkalmasnak arra, hogy ugyanezeket az ideákat akár velem is megvalósítsa. Szolgáljon ez a néhány sor egyenes cáfolatú az azoknak a híreknek, amelyek az utóbbi időben nevemmel kapcsolatban elterjedtek. Nem óhajtom semmiféle más vidéki város színházának igazgatását, nem tervezek trösztöt, vidéki színházak egyesítését, sem semmi egyéb csodabogarat. Debreczen várost a maga százezernyi

tiszta magyar, színházért égő és lelkesedő közönségével, nemes színházi hagyományával, fekvésével, amely elég közel és elég távol van Budapesthez, tartom egyedülvalóan arra hivatottnak és képesnek, hogy egy ilyen összeköttetés anyagi, erkölcsi és művészi sikerének biztosítékait nyújtsa.

Egy ilyen művészi tartalmu vállalat számára hajlandó vagyok Debreczen szab. kir. város színházát 1914 október elsejétől kezdőleg öt évi időtartamra kibérelni. Amennyiben Debreczen városa úgy óhajtja, s ez iránt ez év március hó 31-ig nyilatkozik, a színház bérletét 1913. év október hó elsején is elkezdem. Bérletem tárgya a pusztai színházépület berendezéseivel, mellékhelyiségeivel és raktáraival együtt. Vállalom a színház évi tatarozását és javításának költségeit is s a várostól semmi nemü támogatást, vagy szubvenciót nem igénylek, ellenben évi bérül fizetek évenként 100 darab cs. és kir. aranyat. A színházban alkalmazott városi embereket vagy átveszem, vagy saját alkalmazottaimmal helyettesítem. Kötelezettségeim teljesítésének óvadékaul hajlandó vagyok 100,000 korona értékű értékpapírost Debreczen városánál letétbe helyezni.

E bérletem föltételül tisztelettel kérem a debreczeni színház nézőterének olyan átalakítását, amely a színház befogadóképességét 250—300 nézővel emelné s a színház egész világítási üzemét elektromosra változtatná át. Ez átalakítás három és fél hónap alatt keresztülvihető; költségei, mint engem arról szakértő s a debreczeni színházzal ismerős építőművészek biztosítottak, 160—180,000 koronát tesznek ki. Ez átalakítási költségeknek, legfőlebb 200,000 korona összegig, harmincéves amortizációjából az én bérleti időmre eső összeget, mint külön terhet, hajlannó vagyok viselni.

Debreczen városának is, nekem ts elsőrangú érdekünk, hogy a színészet a város színészete legyen s ne keljen nyári állomásokon vándorolnia. Tisztelettel kérem tehát a tekintetes bizottságot arra, hogy tervem elfogadása esetén méltóztassék egy nyári szinkör építésének szükségességét diskusszió tárgyává tenni. A magam részéről hajlandó vagyok ezt azzal megkönnyíteni, hogy a legfőlebb 100,000 koronás építési összeg harmincéves amortizációjának bérleti időmre eső terhet vállalom. Alternatív megoldásul hajlandó vagyok e szinkört a magam költségén felépíttetni, ha a város adományozza a hozzá való telket.

Ezek az alapokon jöhet létre az a szerződés, amelyet Debreczen sz. kir. város velem, mint bérlőigazgatóval köt. Főlöleges, de a teljesség kedvéért megemlítendő, hogy nemcsak bérlő, de valóságos igazgatója is óhajtok lenni a debreczeni színháznak, aki fővárosi színházaimtól engedett minden időmet az önök színházának személyes vezetésére fogom fordítani. Állandó helyi igazgatóról és elsőrangú művészi vezetőről természetesen szintén fogom gondoskodni.

Nagyságos Elnök Ur, tekintetes Bizottság! Az itt elmondottak alapján tisztelettel kérem önöket, méltóztassanak a debreczeni színház vezetését rám bizni; ha ez megtörténik, igyekezni fogok megtisztelő bizalmukra mindenképen érdemesnek lenni. E beadványom tartalma szerint szerződészerű kötelezettséget válllok minden bennfoglaltakért önökkel szemben, amennyiben e beadványom sorsa fölött 1913 március 20-áig Debreczen városa érdemlegesen dönteni fog. Ha azonban úgy méltóztatnak határozni, hogy a debreczeni színházra pályázat irassék ki, — minthogy e pályázatban részt venni nem óhajtok, — kérem, kegyeskedjenek e beadványom tartalmát semmisnek tekinteni.

Fogadja Nagyságos Elnök Ur, fogadják a színházi

bizottság nagyrabecsült tagjai kiváló tiszteletem nyilvánítását, amellyel vagyok

Budapesten, 1913 február 16-án

alázatos szolgájak

Beöthy László,

a budapesti Király Színház
és Magyar Színház igazgatója.

A szinügyi bizottság ülése.

A debreczeni szinügyi bizottság csütörtök délután öt óraker ülést tartott, melyen a színház jövője körül fekvő kérdések voltak a napirenden.

Jelen voltak Körner Adolf, főjegyző elnök, K. Tóth Mihály kulturtanácsnok, Domahidy Elemér főispán, Szávay Gyula, Tüdös Kálmán, Kernhoffer József, Löfkovits Arthur, Márk Endre, Muraközy László, Freund Jenő dr., Szilágyi Imre, Fráter Imre, Csurka István, Jánosi Zoltán, Kenézy Gyula.

Elnök bejelenti, hogy Beöthy László, a Király és Magyar színházak igazgatója, a bizottság kérése alapján írásban is közölte azokat a feltételeket, melyek mellett a debreczeni színházat a jövőben átvenni és igazgatni lenne hajlandó.

Szilágyi Imre bizottsági tag indítványozza, hogy előbb a jelenlegi állapotokat tárgyalja le a bizottság, mert tudomása szerint még itt is sok kérdés mutatkoznék tisztázandónak. Ugyanigy gondolkodik Márk Endre bizottsági tag is.

K. Tóth Mihály elmondja az igazgatóság történetét. Ismerteti a mai rezsim eredményét s azt a véleményét nyilatkoztatja, hogyha a város a vezetést saját kockázatára gyakorolja, mintegy 12 ezer koronát kell ráfizetnie május hó 15-ig. A nyíregyházi és szigeti szezon ezenkívül még 10 ezer korona terhet róna a városra, legjobb esetben.

Márk Endre a város részéről garanciát követel arra nézve, hogy a szintársulatot nem hagyják szeptemberig cserben. Tudni akarja, mily összeg áll e célból a város rendelkezésére, illetőleg számszerű kimutatást kér, hogy a beállott színházi zavarok szanálása óta hová fordították a különböző címeken kezelt jövedelmeket.

Körner Adolf főjegyző válaszol a felvetett kérdésre és kijelenti, hogy a tanács már fölhívta ifj. Schwarc Vilmost, a hitelezők képviselőjét az elszámolás heterjesztésére, amit a napokban el is vár.

Magoss György dr. szerint a szinügyi bizottságnak ez alkalommal nem képezheti feladatát ennek a kérdésnek a megvitatása. Amelyet a tanács úgy is elintézett egy időre. Ne odázzák el tehát a döntést, hanem arról beszéljenek, mi történik jövőre.

Szavay Gyula sem akar tovább gyámkodni, de arra kíváncsi, hogy ezt a csonka esztendőt miként fogják mégis befejezni tisztességgel.

K. Tóth Mihály dr. tanácsnok bejelenti, hogy Beöthy László ajánlatával egyidőben Ditrói Mór is Debreczenben járt és pedig a társulat tagjainak érdekében, hogy megvédje az ő érdekeiket. Ugyanakkor azonban bejelentette azt is, hogy pályázik a debreczeni színházra. Hajlandó május 15-én átvenni a színházat és a társulatot és a nyári állomásokat is megtartja. A nyári állomásokról azután kiegészített társulattal térne vissza. A színház átalakítása esetén viselni hajlandó az annuitást. De nem ragaszkodik a színház átalakításához. Új diszleteket hoz, elfogadja a precizirózott feltételeket, a tagokat átveszi, 30,000 korona biztosítékot ad, a színházi alkalmazottak fizetését beszolgáltatja a város

házipénztárába. A nyugdíjalapra 1000, egy más alapra 600 koronát fizet. Operák adására is kötelezi magát. Azt kéri, hogy a színházat a Zilahy Gyulának járó egy és még három évre adják át neki.

Szavay Gyula szerint Ditrói Mór ajánlata tárgyalás alá nem kerülhet már a kötelező ildomosság miatt sem. Beöthy Lászlót mi hívtuk föl ajánlattételre, Beöthy ajánlatát megtette. Ez elfogadható. Részletes, mindenre kiterjed. Indítványozza tehát, hogy azt elvileg fogadják el tárgyalás alapjául. A száztagu társulat, a színház-átalakítás tervei és költségvetése, a költségeknek 20 éves amortizációja, mert ennyire tervezi a törlesztést, legyenek a tárgyalás pontjai. Kéri, válasszon a szinügyi bizottság egy három tagu albizottságot, amely a részletek tárgyalását Beöthyvel elvégzi.

Jánosi Zoltán fölolvastatja a Beöthy László írásbeli, részletes nyilatkozatát kérő indítványt, majd kijelenti, hogy Beöthy a memorandumában mégis csak általánosságokat mond. Pedig ő fönn akarja tartani teljesen a szabad kezét. Nem szabad Ditrói Mór sem lekicsinyelni.

Szavay Gyula: Senki sem kicsinyítette le!

Jánosi Zoltán kijelenti, hogy már a pályázati beadvány előtt hallotta, hogy az aláírók, akik Beöthy tervének bekérését indítványozták, azt mondták és akarták, hogy Beöthy pályázat nélkül kapja meg a debreczeni színházat.

Márk Endre kijelenti, hogy ő is aláírta a kérdéses beadványt, de föntartja magának a jogot, hogy azt úgy magyarázza, amiként azt értette. Beöthy László ajánlatát jónak tartja, tárgyalás alapjául elfogadja s kijelenti, hogy vele és csak vele akar e kérdéstről tárgyalni.

Freund Jenő dr. szintén fönn akarja tartani a szabad kezét. Konstatálnia kell, hogy Beöthy László terve lelkesedést keltett, mert a közönség nagyon megunt a vidéki színházak nivóját. Teljes elismeréssel van Ditrói Mór irányában, de az ajánlata mind csak frázis. Amit Beöthy megvalósítani tud, az több, mint amit Ditrói ígérni tud. Beöthy ajánlata sokkal többet nyújt, realisabb alapokra helyezkedik, mint Ditrói, aki frázisokra támaszkodik s akinek materiális támasztékai nincsenek. Ditrói Mór ajánlata nem egyéb, mint egy vidéki igazgató ajánlata. Ezért elfogadhatónak tartja Szávay Gyula indítványát.

Domahidy Elemér főispán: Itt most nem az a feladat, eldönteni, hogy kinek adja a város a színházat. Beöthy Lászlót felszólították, adja be írásban ajánlatát. Miután Beöthy a felszólításnak eleget tett, ezt a beadványt tárgyalni kell. Közbejött Ditrói Mór, aki szóbelileg szintén ajánlatot tesz. A konzekvencia tehát az, hogy küldjék ki a háromtagu bizottságot Beöthy ajánlatára vonatkozólag a részletek megbeszélése végett, azonban itt nem állana meg, hanem azt tenné, hogy Ditróit is felszólítaná, hogy adja be ajánlatát írásban.

Magoss György dr. főügyész a kulturtanácsnok javaslatát fogadja el. Azonban mindkét ajánlattevővel tárgyalni kell.

Körner Adolf elnök szavazásra teszi föl a kérdést, amikor 15 szavazattal 6 ellenében a bizottság Szávay ajánlatát fogadta el, amely szerint egy négy tagu bizottságot küldenek ki, hogy Beöthy Lászlóval ajánlatának részleteire vonatkozóan tárgyaljon, a részletkérdéseket állapítsa meg, esetleg már úgy, hogy azok a szerződés pontozataiba való foglalásra alkalmasak legyenek. Tárgyalásainak eredményét március 1-ig jelentse be. A bizottságnak tagjai lettek: Márk Endre, Szávay Gyula, Freund Jenő dr., Kernhoffer József. A szinügyi bizottság megbizta e kiküldötteket, hogy tárgyalásaikba a tanács tagjait is vonják be. A határozat kimondása után Jánosi

Zoltán ama kívánságának adott kifejezést, hogy bizonyos direktívák irányítsák e bizottságot. Így helyesebbnek tartaná, ha a nyári színházhoz a város csak telket adna, ha a nézőtér átalakítási költségeinek amortizációját 20 évben szabnák meg. Megállapítandó volna, mely időben hozza le a fővárosi színház személyzetét és diszleteit.

DEBRECZEN MŰZJÁBÓL.

Legrégibb határjárások és helynevek a debreczeni pusztákon.

Irta: Zoltai Lajos, muzeumőr.

(Folytatás.)

II. Ohat—Árkustelek és Derzsegyház.

Az előző számban ott hagytuk félbe közleményünket, hogy Károly király az ohati nemes urak kérésére megparancsolta az egri káptalannak: járja meg Ohat határait. A deputatio 1336 november 19-én teljesítette a király parancsát.

„Indultak — amint István egri pap leírta — a *Tiszától*, *Sulymosfő* (Sulyomusfew) nevű helynél; innen dél felé haladtak a *Morina* nevű viz mellett s a *Hataros* (Hatarus) nevű helyhez mentek; innen ismét kelet felé fordultak s a *Szárzberék* nevű dombon keresztül (per collem Zarrazberch) a *Patahalmához* jutottak, innen pedig a *Fejértóhoz* (Feyrtou), melynek nádasai körül, ismét déli irányban menve, — ott keresztül keltek az *Arkuson* s a *Derzs* nevű földet megkerülvén, nyugot felé fordultak s bizonyos *Szék* nevű helyhez érkeztek. Azután sokáig mendegélve, *Egyek* föld közelében, meg *három halom* mellett elhaladva, északi irányban *Hodoshalmához* érkeztek; innen a *Bodacs* (Bodach) ere mellett menének és a *Gelenus* (Gelenös) tón, meg a *Szárzér* rétjén keresztül a *Herep* fái felett ismét a *Tiszához* jutottak; a folyón pedig felfelé haladva, elérték az első határjelet”.¹

Mielőtt kifejteném e határjárásra nézve a magam okoskodását, emlékezetbe kell hoznom Ohatról másik, még régibb és ismét más, későbbi, részleges határjelölést, illetőleg határjárást. Amaz Ohatnak északi, emez keleti határát teszi érthetőbbé.

A már említett cseszeszerződésben, amellyel IV. Béla király sárosi tizedeiért az egri püspöknek adja Csegét s más birtokait 1248-ban, a minket érdeklő sorok így hangzanak: „Adjuk továbbá *Csege* nevű másik falunkat, a Tisza mellett, *Kecskéssel*, *Puchlako*-val (talán Póslaka; ma Puszlíka), a Tisza mindkét partján gyakorolt ősrégi átkelési vámmal; nem különben minden hasznaival, tartozékaival, meg a *Velges*-ben (Völgyesben) és a nagy *Mortvában* halászattal, a mellette lévő földdel együtt és az említett *Mortvát*, amelynek fele az egész *Teulgescherthye* (Tölgyescsere, helyesebben Tölgyesberekje) nevű berekkel

egészen a megnevezett Csegefaluhoz tartozik; másik fele pedig halászatban az o.(hati) apaté és pátronusaié”.²

Ez az egyik, reánk nézve most nagyon fontos határmegjelölés. Másik, a későbbi, az Ohatiak 1341. évi osztályos egyességéből folyik. Ekkor ugyanis Ohati Márton fia Miklós comes fiaival: Demeterrel, Lászlóval, Andrással, Péterrel és Mihállyal egyetértve, Tamás fia István özvegyének, Ilonc (Ilonch) asszonynak, aki Miklós comesnek nővére és fiának, Kolosnak (Kolos) ajándékoztak és adtak öt ohati telket tartozékaival s Szentgyörgy vértanu egyháza kegyuraságában való részesedéssel együtt. Miklós és fiai elmondják az egyességlevélben, hogy ezen öt egész kuria vagy telek Ohat keleti részén *Kócsról Csegére* vezető út felől, Ilonc asszony telke mellett fekszik s azok csereképen szállottak reájok a pércsi birtokért. Átengedték az özvegynek ezen telkeken kívül az *Árkustelek* nevű üres földet is, három ekényi szántófölddel,³ s egy darab réttel együtt, úgy, hogy másfél ekényi föld esett *Ohatfalva* felől, ugyanannyi az *Arkus vizén tul*. Viszont Ilonc asszony és fia a maguk telkét, ahol laknak, átengedik Miklósnak, fiainak; tartoznak is onnan minden épületet új telkeikre átalvitetni. Ohati Miklósék a magok részén lévő utakat, apró- és nagyjóságok legelőjét közös használatban hagyták.⁴

Az egyezés megkötése után egy hónapra Ilonc asszonynak és fiának, Kolosnak, határjárás mellett kimutatták az átengedett birtokrészeket. Az egri káptalan erről szóló okirata jelenlévő szomszédbirtokosokul említi: Koncs comest, Herne fiát, Andrást Barnabás fiát, Jánost Pünkösdi fiát — mindhárman egyeki nemesek;⁵ — továbbá Ohati Arnold fiait: Mihályt, Inrét és Tamást; azután Zomayoni Gergely fiát, Kozmát.⁶ Kolos urfi a szomszédos *Csegéről*, *Zám-ról* és *Kócsról* közrendű embereket is szeretett volna meghívni a birtokba ígtatáshoz; azonban Miklós comes és fiai nem engedték, azzal érvelve, hogy azok ellenséges indulattal viseltetnek irántuk.

Földhöz ragadt, szegény, jobbágy embereknek mi közük is lett volna földesurak dolgához?!

Először is kimutatták a faluban Kolos urfi öt új telkének határait, amelyek azokat Miklós és fiai telkétől elválasztották; azután az *Árkustelken* fekvő szántóföldekre és rétekre került a sor. „Kezdték pedig a határjárást délfelől a *derzsegyház* mezején.

² Fejér: Codex diplomaticus IV/2. 18.

³ Egy ekényi szántóföld Tagányi Károly szerint (A földközösség Története Magyarországon) 80—120 holdat tett. Miklós comes tehát a réteken kívül körülbelül 300 hold szántóföldet engedett át Ilonc asszonynak.

⁴ Károlyi okl. I. 139.

⁵ A megnevezett Koncs comes az 1335. évi cseszeszerződésben említett Ireneus egyik fia Köncslin, akinek anyja tudvalólag egytestvér volt Ilonc asszony meg Miklós comes anyjával; Barnabási András és Pünkösdi János pedig Koncs comes sógorai, amennyiben ennek nővéreit vették feleségül.

⁶ Zomayon=Angyalháza középkori neve. Zomajoni Kozma hihetőleg mint mátai rész birtokos kapott meghívót e birtokba ígtatáshoz.

¹ Károlyi család oklevéltára I. k. 122. l.

Innen elébb két előhegy (promontorium), a nép nyelvén két halom között, majd egy éren keresztül, folyton északi irányban mendegéltek. Az említett értől 72 királyi ölnyire kelet felé fordultak; itt szántóföldek szélén egy halom mellett haladtak el; ismét keleti irányt követve, a *Nagyhalom* (Noghholm) közelében lévő határjelnél délfelé vették utjokat, az *Ásotthalom* (Asuttholm) környékén pedig nyugotnak, — kevés ideig menve, átkeltek az *Arkuson* s egy árok (aruk) mellett elérték azt a hancsikot, ahonnan megindultak.⁷

Nyelvészeti szempontból is érdekes elősorolt ősrégi magyar helynevek közül több ma is él a nép ajakán; némelyek pedig elenyésztek s mások jöttek helyettük használatba. Nem csoda tehát, ha egy és más embert megtévesztett a határ ezen ősi leírása. Megesett az nemcsak Végh Kálmán Mátyás ural;⁸ hanem — amint épen a legutóbbi napokban vettem észre, az Ohatot kezökben tartó debreceniekkel is, ezen pusztának északkelet felől való régi határvonalának keresésénél. Erre később még visszatérek. Most csak annyit jegyzek meg, hogy a debreceniek még sem távolodtak el felfogásukban annyira a mai és — állítom — valódi régi határoktól, mint amennyire a „Hortobágyi apátságok“ írója eltévedt. Aki a helyi viszonyokkal ismerős, a fentebb idézett s egymást kiegészítő határjárásokban találhat annyi támpontot, hogy csaknem mindenütt nyomon követheti az Anjou-kori határjárókat. És az avult pergamen-bizonyítékok néha-néha homályos világítása mellett sem lehet Ohat ősrégi határát észak és északkelet felől több mint tiz kilométernyi hosszú vonalon jelző holt folyammedreket, tavakat, ereket, halmokat a mostani határtól harmadfél kilométerrel távolabb keressélni s ily módon Ohatot Csege rovására körülbelül ötezer katasztrális holddal tágasabbnak képzelni. Végh K. M. ur ugyanis az 1335. évi határjárás kiindulási pontját, a Sulymosfőt, a Morotva felé, a Paptava környékére vagy ettől jóval odébb, kelet felé helyezi; a Morina nevű vizet a csegei Görbeföld alatt lévő Mirhás vagy Mirhó nevű érrel azonosítja; a IV. Béla szerződésében említett nagy Mortvának a Görbeföldet kelet felől körül ölelő völgyet tartja; a Határos nevű helyet a Hatrongyos tanyával, a Szárazberek nevű halmot Orpolya halommal, Patahalmát pedig a Solyom halommal veszi egynek; holott mindkét halom már a Kecskés pusztá szélén áll.

Már majdnem megírtam e cikkemet s abban azzal a helyesnek vélt feltevessel, hogy az ohati határ hajdan az új Tiszamedren túl lévő szigetet is magában foglalta, az 1336. évi határjárás kiindulási helyét, a *Sulymosfőt* oda helyeztem, ahol az új átvágás az északnyugotra kanyarodó régi medret elhagyja,

vagyis a Vaskapu nevű kis tanya közelébe. Ekkor jutottam abba a szerencsés helyzetbe, hogy beletekinthettem a magánlevéltárban őrzött ohati régi térképbe.⁹ A térkép igazolta feltevésemet. Sulymosfőt csakugyan ott tünteti fel, ahol elébb is sejtettem. Innen mendegéltek tehát István pap és társai délfelé a *Morina* mellett, amely nem más, mint az 1248. évi csereszerződés *Nagymortvája*; az a kifli vagy hold-sarló alakban kanyarodó, nagy, kihalt folyam-meder, amely a csegei határnak Ohat felőli részén fekszik s ma is ezt a nevet viseli. Nem esik döntő sullyal a mérlegbe az, hogy István pap „fluvius“-nak írta a Morinát. Mert az Anjou-kori oklevelek felváltva használják a holt folyammedrek, állóvizek, tavak (lacus, palus) megjelölésére a Morotva, Mortva és Morina, Morna kifejezéseket.¹⁰ Halban annyira bővelkedett a Mortva, hogy megérdemelte a benne való halászati jog, ha Béla király többször idézett csereszerződésében külön is felemlíti mint igen értékes kisebb királyi haszonvételi jogot. Helyes t. ellenfelem megjegyzése, hogy a fél halászati jogot a Mortvában a mai halászati jognak megfelelőleg gyakorolták; vagyis egyik parton az ohati apát és kegyurai, másikon az, akié Csege volt Puchlakóval és Kecskéssel együtt. De hogy félreértés ne legyen az átellenes szomszédbirtokosok között, a király körülményesebben is magyarózott. Megmondta, hogy a Nagymortva mellett lévő föld a Tölgyesberekkel együtt egészen Csegéhez tartozik, a Nagymortvának csak fele az Ohatiaké, t. i. a fél Mortvában való halászat. A Mortva mellett lévő föld, vagyis a „contiga terra“ alatt tehát a Mortva északi és déli medre által bezárt terület érthetjük, amely abban az idő en erdősülve volt, ezért nevezték Tölgyesbereknek; amihez tehát se a távolabbi Tögyerének, se a Görbeföldnek semmi köze.

(Folyt. köv.)

HIRROVÁG.

— **A vízvezetési bizottság ülése.** A vízvezetési bizottság f. hónap 18-ikán ülést tartott Kovács József polgármester elnöklésével. A bizottság a vízvezeték üzembehelyezésének idejéről március 15—20-ikát tűzte ki.

— **Megkeresés.** A vakok budapesti országos intézetével kapcsolatosan óvó tartatik fen 5—7 éves koru világtalan gyermekek számára. Az óvóba szegénységi bizonyítvány alapján ingyenesen vétetnek fel a vak gyermekek. Az internátus vezetését irgalmas nővérek látják el s az okta-

⁷ Károlyi Oklt. I. 143. Ilone asszony és fia Kolos, akit szintén „de Ohat“-nak nevezett, — ugy ezen határjáró oklevelet, mint az ennek alapul szolgáló osztály egyezséget, meg azon évben privilegialis alakban is átirattak az egri káptalannál. U. o. I. 146.

⁸ L. Végh K. Mátyás id. értekezését. Eger. 1904.

⁹ A magánlevéltár 8. számú térképe, mely Ohatot és Zámot mutatja. Évszám nélkül. Kádár Ferenc másolása. Hálásan köszönöm Kovács József polgármester urnak, hogy kutatásaim sikere érdekében ad hoc szives volt megengedni e térkép megtekintését.

¹⁰ V. ö. Magyar nyelvtörténeti szótár II. 873. és Magyar Oklevél-szótár 668.

tás pedagogiailag képzett nőkre, illetve irgalmas nővérekre van bízva. Az intézmény humanisztikus volta elismert. A szülők idejekorán felszabadulnak vak gyermekük gondozása alól s viszont a vak gyermekek szakképzett vezetés mellett a rendes oktatásra előkészítettnek. Tisztelettel kérem a tek. Polgármesteri hivatal, méltóztassék a vak gyermekekkel sújtott szülők figyelmét ezen áldásos intézményre felhívni s segítségükre lenni, hogy a gyermek ide felvehető legyen. A felvételhez űrlapokkal szívesen és díjmentesen szolgálunk. Budapest, 1913 február hó 2-án. Kiváló tisztelettel Herodéy Károly s. k. igazgató.

Debreczen szabad királyi város polgármesterétől.

604—1913.

A kir. belügyminiszteri 136,000—1912. sz. a. kelt rendelet alapján közhírré teszem, hogy a Budapesti megjelenő „Esti Ujság“ és „Pesti Tükör“ című napilapnak Debreczen sz. kir. város területén 1913. évi május hó 15-ig való elárusításához engedélyt adtam.

Debreczen, 1913. évi február hó 14.

Kovács József,
polgármester.

1646—1976—2365/1913. sz.

Árverési hirdetmény.

A város tulajdonát képező hajduszováti X. számú 258 katasztr. hold 1301 □-öl területű tagbirtoknak 1914. év október hó 1-től 1920. évi szeptember hó 30-ig terjedő hat évre hasznóbérbe adására, a beérkezett utóajánlat folytán a városi tanács újabb árverés tartását rendeli el. Ezen árverésre határidőül 1913. év február hó 25. (Huszonöt) napjának délelőtti 10 órája a városház nagy tanácstermében kitűzetik, amely helyre és az árverelni szándékozók azzal hivatnak meg, hogy a kikiáltási ár 11,550 korona leendő és aki árverelni kíván, tartozik a kikiáltási ár 10%-át bánatpénzül az árverető bizottság kezéhez letenni.

Az árverési feltételek előzetesen a városi számvevői hivatalban megtekinthetők.

Kelt Debreczen szab. kir. város tanácsának 1913. évi február hó 10-én tartott üléséből.

A városi tanács.

1649—2037/1913.

Árverési hirdetés.

A Debreczen szab. kir. város tulajdonát képező Vajda-laposi és hozzácsatolt 905 hold területű földnek 1914. év október hó 1-től 1920.

évi szeptember hó 30-ig terjedő hat évre nyilvános szóbeli árverésen hasznóbérbe adása rendeltetvén el, ezen árverésre határidőül 1913. év március hó 7-ik napjának délelőtti 10 órája a városházának nagytanács termében kitűzetik, miről az árverelni kívánók azzal értesítettnek, hogy az árverési feltételek előzetesen a város számvevőségénél a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kelt Debreczen sz. kir. város tanácsának 1913. évi február hó 6-án tartott üléséből.

A városi tanács.

2676/2677—1913.

Árverési hirdetmény.

A város tulajdonát képező házak után kiosztott bellegelő földek 1913. évi november 1-től 1919. október 31-ig és a baromvásártéri csap-
székeknek 1914. évi január 1-től 1916. december hó 31-ig bérbeadása rendeltetvén el, — ezen árverésre határnapul 1913. évi március hó 7-ik napjának délelőtti 10 órája a városház nagytanácstermében kitűzetik, mely árverésre az árverelni szándékozók azzal hivatnak meg, hogy az árverési feltételek előzetesen a városi számvevőségénél megtekinthetők.

Kelt Debreczen sz. kir. város tanácsának 1913. évi február hó 17-én tartott üléséből.

A városi Tanács.

Debreczen sz. kir. város
könyvnyomda-vállalata
Debreczen, városház épület.

~~~~~

Készít mindenféle nyomdai munkákat
a legegyszerűbbtől a legdíszesebb
kivitelig, jutányos árak mellett.

